«Он видел сына, друга и помощника». Глаголы «продавать», «рассказывать», «сообщать» в арабском языке также обладают двойной переходностью и требуют после себя двух имён в винительном падеже.

В процессе преподавания русского языка в арабской аудитории важно обратить внимание на случаи расхождения в управлении глаголов. Когда переходным глаголам русского языка соответствуют непереходные глаголы арабского языка: «искать» (что?) – «бахаса ’ан» (о чём?), «защищать» (что?) – «дāфа’а ’ан» (о чём?), «побеждать» (кого? что?) «’интасара ’алā» (на что? за что?), «беречь» (что?) – «хāфаза ’алā» (на что?), «захватить» что? – «’интаўалā ’алā» (на что?), «чувствовать» (что?) – «ша’ара би» (с чем?), «обманывать» (кого?) – «казаба ’алā» (на кого?) и некоторые другие. Это приводит к ошибкам в речи арабских учащихся типа: «Народ бережёт за свободу», «Она защищала о диссертации», «Он пошёл к врачу, потому что чувствовал с болью» и тому подобные.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Берников, О.А. Арабская грамматика в таблицах и схемах / О.А. Берников. – М.: Русский язык, 2008 – 144 с.

2. Болотов, В.Н. Арабский язык. Справочник по грамматике / В.Н. Болотов. – М.: Живой язык, 2009 – 224 с.

3. Гранде, Б.М. Курс арабской грамматики в сравнительно-историческом освещении / Б.М. Гранде. – М.: Восточная литература РАН, 1998.

4. Джамиль, Я.Ю. Литературный арабский язык / Я.Ю. Джамиль. – М.: Живой язык, 2006.

5. Ибрагимов, И.Д. Арабский язык / И.Д. Ибрагимов. – СПб: АСТ, 2007 – 256 с.

6. Фролова, О.Б. Мы говорим по-арабски: Учебник / О.Б. Фролов. – М.: Филология, 2002 – 286 с.

ГРАМАТЫЧНАЯ АБУМОЎЛЕНАСЦЬ ВЫБАРУ НЕКАТОРЫХ ПУНКТУАЦЫЙНЫХ ВАРЫЯНТАЎ.

Бурак И.Л.

Белоруский национальный технический университет

Варыянтнасць уласціва ўсім узроўням мовы, ад фанетычнага да граматычнага. Для пунктуацыі як састаўной часткі як агульнамоўнай сістэмы таксама характэрны варыянты. Пунктуацыйныя варыянты абумоўлены актуальным чляненнем сказа, камунікатыўнай мэтай паведамлення, змешчанага ў ім.

Аднак наяўнасць у сказе пэўных граматычных умоў можа ўплываць на выбар аднаго канкрэтнага варыянта.1. Так, адасобленныя члены ў сказе

адзяляюцца або выдзяляюцца з дапамогай коскі : “Галлё спусціўшы над парканам, расла тут грушка з тонкім станам (Я.Колас)”; “Паветра , напоенае пахамі хвоі, навісла сіняватай смугай(М.Лынькоў)”. Адасабленне можа набываць узмоцнены характар, і тады адасобленыя члены аддзяляюцца або выдзяляюцца ў сказе з дапамогай працяжніка. Узмоцненае адасабленне вызначаецца сэнсам, які ўкладваецца ў выказванне. Аднак ёсць і пэўныя граматычныя ўмовы, якія прадвызначаюць гэту з’яву: размяшчэнне адасобленых членаў у сказе, іх колькасны склад і развітасць спосаб марфалагічнага выражэння адасобленых членаў сказа, сродкі іх сувязі паміж сабой.

У прыватнасці, адасабленне азначэнняў лічацца ўзмоцненым, калі яны выражаны адзіночнымі прыметнікамі, размешчаны ў канцы сказа і калі іх не менш чым два: “Плывуць па небе хмаркі – белыя, курчавыя (М.Лынькоў)”; “У руках была кветка – белая, пышная, вялікая (Я.Колас) ”.

Набываюць узмоцнены характар адасобленныя азначэнні . выражаныя адзіночнымі прыметнікамі ці займеннікамі, калі яны маюць удакладняльны характар і для іх аб’яднання ўжываецца злучнік “і” (адзін або ў спалучэнні з бязлучнікавай сувяззю): “Гэта наша – тая і мая маладосць (П.Глебка)”; “На дрэвах зімой два колеры – чорны і белы (З.Бядуля)”; “Ішоў асенні – дробны, нудны і доугі дождж (К.Чорны)”.

Узмоцненым з’яўляецца адасабленне неразвітых і развітых недапасаваных азначэнняў , выражаных назоўнікамі ў фомре ўскосных склонаў, калі яны размешчаны ў сярэдзіне сказа пасля дапасаванага азначэння , выражанага прыметнікам, і ўдакладняюць яго сэнс : “Дарога ішла па доўгай – з кілометр – паляне (М.Лынькоў)”; “ Сакавіты – з поўных грудзей – смех напоўніў пакой (І.Шамякін)”.

З дапамогай працяжніка адасабляюцца недапасаваныя азначэнні, выражаныя інфінітывам, калі яны размешчаны ў канцы сказа і ўжываюцца для ўдакладнення асобых слоў у сказе: “Усіх непакоіла адна думка – выстаяць (М.Лынькоў)”; “Узнікла недарэчнае ў такіх абставінах жаданне – засмяяцца (І.Сабаленка)”.

Адсобленыя неразвітыя і развітыя прыдаткі, размешчаныя ў канцы сказа, аддзяляюцца працяжнікам, паколькі іх адасабленне набывае ўзмоцнены характар: “Дадому з зімоўкі далёкай ляцяць нашы госці – шпакі (М.Хведаровіч)”; “Пеніцца Нарач – рыбацкае мора (А.Валюгін)”.

Пастаноўка працяжніка пры прыдатках можа быць абумоўлена кампазіцыйнымі асаблівасцямі сказа. У сказах ускладненай будовы адасобленыя прыдаткі заўсёды выдзяляюцца працяжнікамі : “На пагорку, ля самага броду рэчкі, Мацей Тадэўчык – стары рыбак і паляўнічы –

сядзіць на перавернутым чоўне пры слаба тлеючым вогнішчы і дыміць люлькай (З.Бядуля)”.

Калі адасоблены прыдатак адносіцца да аднаго з аднародных членаў, якія выражаны назоўнікамі, то для іх даскладанага размежавання ў сказе гэты прыдатак выдзяляецца працяжнікамі: “Маці, Алімпа – яе сястра і мы збіралі ягады на паляне (Я.Колас); “Андрей, Сцяпан – селянін з суседняй вёскі – і незнаёмая дзяўчына выйшлі на дарагу (П.Пестрак)”. Адасабленне такіх прыдаткаў узмоцненым не з’яўляецца.

Адасобленыя акалічнасці аддяляюцца працяжнікам, калі яны ўдакладняюць або паясняюць іншую акалічнасць у сказе, размешчаны ў канцы сказа і калі іх не менш чым дзве : “Сані рыпяць па-ранішняму – глуха, коратка, непрыветна (Я.Скрыган)”; “Хата пабудавана на вясковы лад – проста і адмыслова (К.Чорны)”.

Адасабленне акалічнасцей з’яўляецца ўзмоцненым, калі яны выражаны інфінітывам або інфінітыўным словазлучэннем, размешчаны ў канцы сказа і аддзелены ад паясняемага выказніка іншымі членамі сказа: “Да Сцёпкі зайшлі хлопцы — пазнаёміцца (Я.Колас)”; “Слава пайшоў у напрамку пасёлка – сустрэць Сцяпана Каваля (П.Петрак)”.

Узмоцненым з’яўляецца адасабленне аднародных акалічнасцей, калі яны маюць удакладняльны характар і аб’яднаны паміж сабой злучнікамі “і,ці,або”: “Усюды — далёка і блізка – жаданая ява ўстае (П.Броўка)”; “Заўсёды – зімой ці летам – ён хадзіў у цёплай шапцы (М.Лынькоў); “Усюды – на полі, у лесе або дома – ён не сядзеў без работы (З.Бядуля)”.

Прааналізаваны фактычны матэрыял дае магчымасць сцвярджаць, што асноўнымі граматычнымі ўмовамі ўзмоцненага адасаблення з’яўляюцца размяшчэнне адасобленых членаў у канцы сказа, іх удакладнены або паясняльны характар, развітасць, колькасны склад. Пералічаныя граматычныя ўмовы пры пунктуальным афармленні адасобленых членаў сказа прадвызначаюць пастаноўку працяжніка, а не коскі.

СОВРЕМЕННЫЙ ПОДХОД К ИССЛЕДОВАНИЮ СЕМАНТИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ СЛОВА

Г.П. Кузикевич
Военная академия Республики Беларусь

Значение слова или (на языке когнитивной семантики) “схваченный” словесным знаком концепт, изначально обладает способностью к динамике. Вербализуя результаты когнитивной деятельности человека,